

การใช้คำราชาศัพท์และสำนวนไทย

คำราชาศัพท์

คำราชาศัพท์ แต่เดิมหมายถึง คำเฉพาะใช้สำหรับเพ็ดทูลพระเจ้าแผ่นดินและเจ้านาย ต่อมาหมายถึง การใช้ถ้อยคำตามระดับฐานะของบุคคล ๓ กลุ่ม ซึ่งได้แก่

๑. คำที่ใช้กับพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์

๑.๑ พระมหากษัตริย์

๑.๒ ชั้นสมเด็จพระบรม

๑.๓ ชั้นเจ้าฟ้า

๑.๔ ชั้นพระองค์เจ้า

๑.๕ ชั้นหม่อมเจ้า

๒. คำที่ใช้กับพระภิกษุสงฆ์

๒.๑ สมเด็จพระสังฆราช (คำราชาศัพท์ระดับพระองค์เจ้า)

๒.๑ พระสงฆ์ (คำสำหรับพระภิกษุสงฆ์)

๓. คำที่ใช้กับสุภาพชน (คำสุภาพ)

การใช้ราชาศัพท์

๑. คำนามราชาศัพท์

(๑) “พระบรม” / “พระราช” / “พระ” ใช้หน้าคำนามสำหรับเพื่อให้เป็นราชาศัพท์ เช่น

- พระบรมมหาราชวัง พระราชวังดุสิต
- พระบรมราโชวาท พระราโชวาท พระโอวาท
- พระราชดำริ พระดำริ
- พระราชนิพนธ์ พระนิพนธ์

(๒) “พระ” ใช้หน้าคำนามทั่วไป เช่น พระสงฆ์ พระที่นั่ง พระพักตร์ พระหัตถ์ ฯลฯ

๒. คำกริยารราชาศัพท์

(๑) คำกริยารราชาศัพท์สำเร็จรูป เช่น บรรทม เสด็จพระราชดำเนิน เสวย โปรด ฯลฯ

(๒) “ทรง”

- ใช้หน้ากริยาธรรมดา เช่น ทรงขับรถยนต์ ทรงกีฬา ทรงสับ ทรงยินดี
 - ใช้หน้าคำนามธรรมดา เช่น ทรงม้า ทรงเครื่อง (แต่งตัว) ทรงเครื่องใหญ่ (ตัดผม)
- ทรงศีล (รับศีล) ทรงปิ่น

- ใช้หน้าหน้านามราชาศัพท์บางคำ เช่น ทรงพระกรุณา ทรงพระอักษร
- ใช้ในความหมายว่า สวม, ใส่ เช่น ทรงพระรำรงค์ ทรงฉลองพระองค์

คำกริยาบางคำเป็นคำกริยาราชศัพท์ที่อยู่แล้ว ไม่ต้องใช้ “ทรง” นำหน้าคำนั้นอีก (เสด็จ เสวย ตรัส

บรรทม ประทับ พระราชทาน ประชวร ถวาย กริ้ว ฯลฯ)

๓. การใช้คำราชาศัพท์ที่น่าสนใจ

- (๑) ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย – น้อมเกล้าน้อมกระหม่อมถวาย
- (๒) พระบรมฉายาลักษณ์ – พระบรมสาทิสลักษณ์ – พระบรมรูป
- (๓) กำหนดการ – หมายกำหนดการ
- (๔) เสด็จพระราชดำเนิน – ทรงพระดำเนิน
- (๕) ประทาน – พระราชทาน – โปรดเกล้าฯพระราชทาน

ตัวอย่างการใช้คำราชาศัพท์ที่ผิด

๑. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารีทรงทอดพระเนตรพิพิธภัณฑ์โบราณคดีที่เมืองเวียงจันทน์
๒. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯพระบรมราชินีนาถเสด็จพระราชดำเนินพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้าแก่ราชวงศ์
๓. ภริยาผู้ว่าราชการจังหวัดน้อมเกล้าฯถวายช่อดอกไม้แด่สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ
๔. ผู้แทนบริษัทเอกชนหลายแห่งทูลเกล้าฯถวายเรือใบแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
๕. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเสด็จพระราชดำเนินบนลาดพระบาทสู่ที่ประทับในหอประชุม
๖. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารีเสด็จมาทรงพระราชทานปริญญาบัตรประจำปี ๒๕๔๓
๗. พระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าพัชรกิติยาภาพระราชทานรางวัลแก่ผู้ชนะการประกวด
๘. กำหนดการพิธีประทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยสยามได้ประกาศแล้ว
๙. ธนบัตรใบละ ๑๐๐ บาท มีพระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวอยู่ด้านหลัง
๑๐. ราษฎรมาถวายการต้อนรับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอย่างแน่นอน
๑๑. รัฐบาลพม่าจำหน่ายภาพวาดฝีพระราชมหัตถ์ในสมเด็จพระเทพรัตนฯราชสุดา สยามบรมราชกุมารี
๑๒. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเสวยพระกระยาหารค่ำ
๑๓. นายกรัฐมนตรีถวายรายงานความคืบหน้าของโครงการเขื่อนลำน้ำมูล
๑๔. ขอเชิญร่วมงานฉลองวันคล้ายพระราชสมภพในพระองค์เจ้าที่ปึงกรัสมิโซติ
๑๕. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมพระอาการป่วยของสมเด็จพระสังฆราช

สำนวนไทย

สำนวนไทย สำนวนไทยที่ใช้สื่อสารในชีวิตประจำวันมีที่มาจาก

๑. เกิดจากธรรมชาติ เช่น ฝนตกไม่ทั่วฟ้า คลื่นได้ ลูกไม้หล่นไม่ไกลต้น
๒. เกิดจากสัตว์ เช่น จิ้งจอกจับตักแตง ปลากระดี่ได้ หมาหยอกไก่
๓. เกิดจากการกระทำ ความประพฤติ การปฏิบัติและการกินอยู่ของคน เช่น ปิดทองหลังพระ
๔. เกิดจากอวัยวะต่างๆ เช่น ใจลอย ปากยังไม่สิ้นกลิ่นนํ้านม มืออยู่ไม่
๕. เกิดจากของกินของใช้ เช่น น่องปากแตก ผ้าขี้ริ้วห่อทอง ลงเรือลำเดียวกัน
๖. เกิดจากแบบแผนประเพณีและวัฒนธรรม เช่น เข้าตามตรอกออกตาม คนตายขายคนเป็น
๗. เกิดจากศาสนา เช่น กรวดน้ำคว่ำขัน ขนทรายเข้าวัด บุญทำกรรมแต่ง
๘. เกิดจากนิทาน ตำนาน วรรณคดี หรือประวัติศาสตร์ เช่น กบเลือกนาย ฤๅษีแปลงสาร
๙. เกิดจากการละเล่น กีฬาหรือการแข่งขัน เช่น รุกฆาต ไม่ดูตาม้าตาเรือ

ลักษณะสำนวนไทย สำนวนไทยมักจะ มีความหมายโดยนัย มีการเปรียบเทียบ ใช้ถ้อยคำน้อยแต่ความ
ความหมายมาก สละสลวยมีสัมผัสคล้องจอง

ประโยชน์ในการศึกษาสำนวนโวหาร ทำให้ใช้ภาษาสื่อความหมายต่างๆ ได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ทำให้ได้คติ
สอนใจ ในด้านต่างๆ ทั้งยังเป็นการรักษาวัฒนธรรมทางภาษาของไทย

รายการอ้างอิง

คณาจารย์คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ภาษาไทย ๑. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

ผะอบ โปษยกฤษณะ. ลักษณะสำคัญของภาษาไทย การเขียน-การอ่าน-การพูด-การฟังและราชาศัพท์. พิมพ์ครั้งที่ ๖.

กรุงเทพฯ: รวมสาส์น, ๒๕๔๑.

ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. ภาษากับการสื่อสาร. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๐. เป็นต้น

“สำนวนไทย”. เข้าถึงข้อมูลได้จาก <http://www.thaigoodview.com/library/studentshow/st2545/5-5/no19/teegardsum.html> . เมื่อ ๑ มิถุนายน

๒๕๕๓.